

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลักษณะของบุคคลย่อมมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของบุคคลอื่น อันจะนำไปสู่ความน่าคบหา หรือ นายกอง ตั้งคำกล่าวของ เดโช สวานานนท์¹ ที่ว่า "เมื่อบุคลิกภาพที่จะเป็นที่นิยมชมชอบแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง และในทำนองเดียวกัน บุคคลที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม อาจนำไปเป็นที่รังเกียจของบุคคลอื่นได้"¹ การติดตามผลบริการให้คำปรึกษา (counseling service) ที่มหาวิทยาลัยไอโอวา ของกริกก์และกูดสไตน์ (Grigg and Goodstein, 1957) ก็ได้รายงานว่า ผู้รับคำปรึกษา (counselee) ที่มองผู้ให้คำปรึกษา (counselor) ว่าเป็นผู้มีความคล่องแคล่ว (active role) จะพอใจผลการให้คำปรึกษามากกว่าผู้รับคำปรึกษาที่มองผู้ให้คำปรึกษาว่าเป็นเพียงผู้ฟัง (passive listeners)² เท่านั้น และจากการวิจัยของทวงเคียน ไชยคำ ก็พบว่านักเรียนชาย หญิง ชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดและที่ไม่มีเพื่อนมีบุคลิกลักษณะบางด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ³ ลักษณะของบุคคลจึงเป็นตัวการสำคัญที่จะชักนำให้คนพอใจหรือไม่เพียงใด

¹ เดโช สวานานนท์, "บุคลิกภาพกับความสำเร็จในการทำงาน," วิทยาสาร 15 (ตุลาคม, 2508) : 22-23.

² Bruce Shertzer, and Shelly C. Stone, Fundamentals of Counseling (Boston : Houghton Mifflin Company, 1968), p.150.

³ ทวงเคียน ไชยคำ, "บุคลิกลักษณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดและที่ไม่มีเพื่อน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 42.

วัยรุ่นเป็นวัยที่จะประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นวัยแห่งการปรับตัว เป็นวัยแห่งความเคร่งเครียดทางอารมณ์และเป็นวัยแห่งปัญหา¹ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการมีปัญหาของเด็กวัยรุ่น คาร์ล ซี แกร์ริสัน (Karl C. Garrison, 1956) ได้เขียนไว้ในหนังสือ *Psychology of Adolescence* ว่า เด็กวัยรุ่นมีปัญหามากมายเกี่ยวกับความสนใจซึ่งเปลี่ยนแปลงไป จึงมักจะมีคามยุ่งยากที่อาจเกิดขึ้นได้ เกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่นเสมอ ถ้าเด็กวัยรุ่นปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดมีปัญหาและขาดความสุข² ถึงผลการสำรวจสาเหตุที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไม่มีความสุขของลาวัณย์ ส่งสกุล ที่พบว่าเด็กวัยรุ่นไม่สบายใจเนื่องจากปัญหาทางการเรียนมากที่สุด รองลงมาคือปัญหาการเลือกอาชีพและการเรียนต่อ และปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว³ ซึ่งคล้าย ๆ กับการศึกษาของนัทท์ (Nutt, 1972) ที่พบว่านักเรียนวัยรุ่นประสบปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร การปรับตัวให้เข้ากับการเรียน ความสัมพันธ์ทางจิตวิทยาส่วนบุคคล กิจกรรมทางสังคม และการสันทนการ⁴ แม้การศึกษาในระยะหลัง ๆ เช่น การศึกษาปัญหาทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาของนิภา พงศ์วิรัตน์ (2520) ก็พบว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นมีปัญหาด้านการเมือง ศาสนา และวัฒนธรรมมากเป็นอันดับหนึ่ง ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลภายนอกเป็นอันดับสอง ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัวเป็นอันดับสาม ด้านเศรษฐกิจและการศึกษาเป็นอันดับสุดท้าย⁵

¹Elizabeth B. Hurlock, *Developmental Psychology*, 3d, ed. (New York: McGraw-Hill Book Co., 1968), pp.393,395,465.

²Karl C. Garrison, *Psychology of Adolescence*, 5th. ed. (New Jersey: Prentice-Hall, 1956), pp.265-266.

³ลาวัณย์ ส่งสกุล, "การสำรวจสาเหตุที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไม่มีความสุข," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2502), หน้า 39-46.

⁴Monna La Velle Nutt, "Analysis of Student and Teacher Recording of Adolescent Problems," *Dissertation Abstracts International* 3 (August, 1972) : 650-A.

⁵นิภา พงศ์วิรัตน์, "การศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคกลาง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520).

จากแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตระหนักว่าเด็กวัยรุ่นมีปัญหามากมายหลายด้านด้วยกัน และเมื่อเด็กวัยรุ่นประสบกับปัญหา เขายอมต้องการความช่วยเหลือ เมื่อเด็กวัยรุ่นมีปัญหา เขายอมต้องการที่ปรึกษา และเมื่อเขาถามปัญหา นั้นไม่ได้หมายความว่าเขายอมต้องการคำตอบอย่างจริงจัง สิ่งที่เขาต้องการมากที่สุดก็คือคนที่รับฟังเขาอย่างแท้จริงเท่านั้น¹ จึงเป็นธรรมดาอยู่แล้วที่วัยรุ่นจะต้องการเลือกบุคคลในการที่จะไปขอคำปรึกษา เช่นเดียวกับนักเรียนซึ่งจะเข้าไปขอคำปรึกษาแนะแนวที่มักจะพยายามไปพบผู้ให้คำปรึกษาแนะแนว (counselor) บางคน และพยายามหลีกเลี่ยงไม่พบผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวบางคน² แต่ในชีวิตประจำวัน วัยรุ่นไม่อาจมี หรือไม่อาจพบผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวได้ตลอดเวลา หรือทุกครั้งที่ต้องเผชิญปัญหา บุคคลอื่น ๆ ก็สามารถที่จะช่วยเหลือและเป็นที่ยอมรับให้เขาได้ และในเมื่อลักษณะของบุคคลมีผลต่อความนิยมชมชอบของผู้อื่น ดังข้อสังเกตของเลสเซอร์ (Lesser) ที่ว่า การเลือกผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวของนักเรียนน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะหรือคุณสมบัติบางอย่างของผู้ให้คำปรึกษาแนะแนว³ และวัยรุ่นเองก็มีแนวโน้มที่จะสนใจกับลักษณะที่เป็นพฤติกรรมภายนอก (overt behavior) มากกว่าจะสนใจกับบุคลิกภาพภายใน (inner personality) ควบแล้ว การเลือกบุคคลที่ปรึกษาของเด็กวัยรุ่นก็น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะของบุคคลที่ปรึกษาเช่นเดียวกัน ควบเหตุฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดแนวความคิดและความสนใจที่จะวิเคราะห์ถึงลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการจะไปขอคำปรึกษาเมื่อมีปัญหา โดยไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวเท่านั้น

¹ Marvin Powell, The Psychology of Adolescent (New York : Bobbs-Merrill, Co., 1963), p.239.

² William M. Lesser, "The Relationship Between Counseling Progress and Empathic Understanding," Journal of Counseling Psychology 8(1961): 330-336.

³ Ibid.

⁴ Powell, The Psychology of Adolescent, p.137.

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการจะปรึกษา เท้าที่ได้ศึกษามาไม่มีเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง จะมีก็แต่เพียงเอกสารและงานวิจัยในคำอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องพอที่จะนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยได้ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ลักษณะของบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการ

✓ ในการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการ เฟินเบอร์ก สมิท และชมิท (Feinberg, Smith and Schmidt, 1958) ได้ให้วัยรุ่นจำนวน 2,400 คน จากทุกกลุ่มเศรษฐกิจสังคมบรรยายถึงลักษณะบุคคลที่ทำให้พวกเขามีความรู้สึกยอมรับหรือปฏิเสธ ผลการวิจัยพบว่า เด็กวัยรุ่นพิจารณาลักษณะความมีสติปัญญา ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และหิริโอตตัปปะว่าเป็นลักษณะทางบวก พิจารณาลักษณะความอึกทึกรึกรึโครม และความอวดดีว่าเป็นลักษณะทางลบและเด็กในกลุ่มมีรายได้ปานกลางและต่ำ พิจารณาลักษณะการร่าว่าเป็นลักษณะที่ไม่มีความสำคัญ (irrelevant)¹ เลย

✓ ในปี 1964 เกรเทอร์ (Grater) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความพอใจของผู้เข้ารับคำปรึกษาแนะแนว เป็นครั้งแรกที่มีต่อลักษณะทางอารมณ์ของผู้ให้คำปรึกษาแนะแนว ซึ่งได้แก่ใจดี มีความเป็นมิตร มีความรอบรู้ เนติยวณลาด ทำงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณพินิจหรือมีสติความยังคิด ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่นักเรียนนำเขาไปปรึกษาผู้ให้คำปรึกษาแนะแนว มีผลต่อความพอใจซึ่งนักเรียนมีต่อลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา กล่าวคือ นักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพจะพอใจลักษณะทางความรู้ของผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวมากกว่าลักษณะทางอารมณ์ ส่วนนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับส่วนตัวและสังคมจะพอใจลักษณะทางอารมณ์ของผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวมากกว่า²

¹ M.R. Feinberg, M.Smith, and R.Schmidt, "An Analysis of Expressions Used by Adolescents at Varying Economic Levels to Describe Accepted and Rejected Peers," Journal of Genetic Psychology 93(1958) : 133-148.

² Henry A.Grater, "Client Preferences for Affective or Cognitive Counselor Characteristics and First Interview Behavior," Journal of Counseling Psychology 11(1964) : 244-250.

คอบาโรเซน (Rosen) ได้ศึกษางานวิจัยของวอร์บี (Worby, 1955) เกี่ยวกับความคาดหวังของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อลักษณะผู้ให้คำปรึกษาแนะแนว และสรุปผลการวิจัยของวอร์บี (Worby) ว่านักเรียนส่วนใหญ่ต่างก็พอใจผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวเพศเดียวกันนักเรียน และมีอายุแก่มากกว่านักเรียนอย่างน้อย 9 ปี คืออายุระหว่าง 25 ถึง 40 ปี¹

ในปี ค.ศ. 1971 ดิกสไตน์ (Dickstein) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่พึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาที่โรงเรียนมอสโกไฮสกูล (Moscow High School) มลรัฐไอดาโฮ (Idaho) สหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบสอบถาม Paired-Comparisons ซึ่งสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยปรากฏว่า โดยทั่วไปแล้วนักเรียนต้องการผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่มีลักษณะอยู่ในวัยหนุ่ม-สาว เป็นเพศชาย มีสำนักงานแนะแนวอยู่ในโรงเรียน เป็นผู้รวมกิจกรรมของชุมชน เป็นผู้รวมกิจกรรมของโบสถ์สม่ำเสมอ มีครอบครัวและมีบุตรแล้ว นักเรียนสามารถเข้าพบได้ตลอดเวลา เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวมากกว่าแนะนำ เป็นผู้ที่สามารถเปิดเผยตัวเอง มีลักษณะใจดี มีเมตตา มีความเป็นมิตรและยอมรับ²

ในทำนองเดียวกับ ศักดิ์สิทธิ์ ชัคคิยาสุวรรณ (2519) ได้ทำการวิจัยลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมแบบประสม ประเภทสหศึกษาในภาคกลางของประเทศไทย จำนวน 1,095 คน พบว่าลักษณะผู้ให้คำปรึกษาที่นักเรียนต้องการตามลำดับความสำคัญมีดังนี้คือ เป็นคนที่มีเหตุผล มีความรอบรู้ เฉลียวฉลาด ทำงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสติความยับยั้ง เก็บปัญหาของนักเรียนไว้เป็นความลับยิ่ง ใจดีรับฟัง ช่วยนักเรียนให้รู้จักคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตัวของนักเรียนเอง เป็นคนที่นักเรียนเข้าพบได้ง่าย และพบได้ตลอดเวลา เป็นผู้ใหญ่อายุเกิน 30 ปี เป็นเพศหญิง และแต่งกายเรียบร้อยอยู่เสมอ³

¹ Albert Rosen, "Client Preference : An Overview of the Literature," The Personnel and Guidance Journal, 45(April, 1976) : 787.

² ศักดิ์สิทธิ์ ชัคคิยาสุวรรณ, "ลักษณะผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมแบบประสม ประเภทสหศึกษาในภาคกลางของประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 14.

³ เรื่องเดียวกัน.

ในปีเดียวกัน กาญจนา ทองอุไร (2519) ได้ทำการศึกษาคูณลักษณะของนักแนะแนวที่นักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องการ พบว่า คุณลักษณะด้านท่าทางที่นักเรียนต้องการมากเป็นอันดับหนึ่งคือ เป็นผู้มีความมั่นใจ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ คุณลักษณะด้านคุณธรรมที่นักเรียนต้องการมากเป็นอันดับหนึ่งคือ ความเมตตา กรุณา คุณลักษณะด้านความรู้ที่นักเรียนต้องการมากเป็นอันดับหนึ่งคือ นำความรู้ใหม่ ๆ มาถ่ายทอดให้นักเรียนเสมอ และคุณลักษณะของผู้แนะแนวที่นักเรียนต้องการมีความสำคัญตามลำดับคือ ความรู้ คุณธรรม และลักษณะท่าทาง¹

อีก 1 ปีต่อมา จำรัส ทวงสุวรรณ (2520) ได้ศึกษาคูณลักษณะของนักแนะแนวตามความคาดหวังของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนกลางของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา มีความต้องการสอดคล้องกันคือ มีความจริงใจ ในการช่วยเหลือผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความสุขุม รอบคอบ มีความสุภาพอ่อนโยน ยึดมั่นในจรรยาบรรณของนักแนะแนว รักษาความลับและไว้วางใจได้ มีความสามารถในการตัดสินใจในการดำเนินงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง เคยทำหน้าที่อาจารย์ฝ่ายปกครอง หรืออาจารย์ที่ปรึกษามาแล้ว มีทักษะในการถาม การฟัง การพูด มีทักษะในการแก้ไขปัญหา รู้กลวิธีของการแนะแนว มีความรู้จิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการศึกษา²

ในปี 2521 วัชรวิ ทวีพรมย์ ได้รายงานบุคลิกภาพของครูแนะแนวที่พึงปรารถนาจากการจัดลำดับของนักเรียนว่ามีดังนี้

¹ กาญจนา ทองอุไร, "บริการต่าง ๆ และคุณลักษณะของผู้แนะแนวที่นักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องการ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519).

² จำรัส ทวงสุวรรณ, "การศึกษาคูณลักษณะของนักแนะแนวตามความคาดหวังของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ในวิทยาลัยครูส่วนกลางของประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520).

1. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
2. มีเหตุผลและมีความรอบรู้
3. ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
4. มีความจริงใจ
5. มีเมตตาชอบช่วยเหลือผู้อื่น
6. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
7. รักษาความลับได้
8. มีความสุขุม¹

ความต้องการของวัยรุ่น

ในเรื่องความต้องการของวัยรุ่น แลนดิส (Landis) ให้ความเห็นว่า กลุ่มเด็กวัยรุ่นมีความต้องการเหมือน ๆ กับความต้องการของทุกคนในสังคมของเรา นั่นคือ

1. ต้องการชื่อเสียงและสถานภาพ
2. ต้องการเป็นที่นับถือและเป็นที่ชื่นชอบของสังคม
3. ต้องการการตอบสนองและการมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี
4. ต้องการความมั่นคงปลอดภัยและการยอมรับของกลุ่ม
5. ต้องการประสบการณ์ และการแสดงออก
6. ต้องการที่จะได้รับความสำเร็จ
7. ต้องการความสุขและเสรีภาพ²

¹ วัชร ทรัพย์มี, "บุคลิกภาพของครูแนะแนวที่พึงปรารถนาจากการจัดลำดับของนักเรียน," วารสารแนะแนว 12.(มิถุนายน-กรกฎาคม, 2521), หน้า 42.

² Lester D. Crow, and Alice Crow, "The Adolescent Personality," Selected Readings in Adolescent Psychology (California : McGutchan, 1970), p.39.

วัยรุ่นจำนวนมากเต็มใจ และกระตือรือร้นที่จะพบกับผู้ใหญ่คนไหนก็ได้ที่จะรับฟังเขา ขอเพียงแต่ให้โอกาสเขาเท่านั้น วัยรุ่นไม่ต้องการคำตอบเสมอไป เขาต้องการเพียงการสื่อสาร (communicate) ถ้าผู้ใหญ่สามารถสร้างการสื่อสารนี้ขึ้นมาได้ ปัญหาทั้งหลายแม้จะยากเพียงใด ก็จะแก้ไขได้ง่ายขึ้น¹

นอกจากนี้ นักจิตวิทยาได้รวบรวมความต้องการของเด็กวัยรุ่นไว้ 15 ประเภทคือ

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล
2. ความต้องการยกย่องผู้อื่น
3. ความต้องการความเป็นระเบียบ
4. ความต้องการการแสดงผล
5. ความต้องการพึ่งตนเอง
6. ความต้องการมิตรสัมพันธ์
7. ความต้องการเข้าใจตนเองและผู้อื่น
8. ความต้องการขอความช่วยเหลือ
9. ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น
10. ความต้องการยอมรับนับถือ
11. ความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น
12. ความต้องการเปลี่ยนแปลง
13. ความต้องการออกทน
14. ความต้องการคบเพื่อนต่างเพศ
15. ความต้องการที่จะก้าวร้าวหรือถูกรุกรานผู้อื่น²

¹ Powell, The Psychology of Adolescent, p.244.

² ชนพร วัฒนะโรจนภักดิ์, จิตวิทยาวัยรุ่น (กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, 2518), หน้า 73-87.

ในปี 1955 เจนเสน (Jensen) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปฏิกิริยาของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมการแนะแนวในฟีนิกซ์ (Phoenix) รัฐอริโซนา (Arizona) พบว่าเมื่อต้องการความช่วยเหลือทางด้านอาชีพและการศึกษา นักเรียนชอบที่จะปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวมากกว่าครู ผู้ปกครอง และเพื่อน แต่ถ้ามองเป็นปัญหาส่วนตัว นักเรียนชอบที่จะสนทนากับผู้ปกครองและเพื่อนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของแกบเบอร์ท ไอวี และมิลเลอร์ (Gabbert, Ivey and Miller, 1967) ดิกสไตน์ (Dickstein, 1971) ชารา จากตุประยูร (2517) และศักดิ์สิทธิ์ ชัตติยาสุวรรณ (2519) ที่พบว่าสถานการณ์ปัญหาที่มีผลต่อการเลือกลักษณะผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวของนักเรียน

ลักษณะที่นักจิตวิทยาการศึกษา (counselor) ควรมี

แอนดรูว์และวิลลี่ (Andrew and Willy, 1958) ได้เสนอลักษณะของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการให้คำปรึกษาว่า ควรเป็นผู้สนใจ รักในมนุษยชาติ เคารพในความต้องการของผู้อื่น มีความสามารถในการเป็นผู้นำ สามารถในการกระตุ้นและนำคนอื่นได้ สามารถที่จะตัดสินใจ และประเมินประนอมกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ มีอารมณ์ขัน มีเหตุผล ยอมรับในสิ่งที่บุคคลเป็นอยู่ เคารพตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ ยอมรับในระบบค่านิยม ยอมรับในความสำเร็จของความเชื่อทางศาสนา จิตใจ และซาบซึ้งในสิ่งต่าง ๆ²

ต่อมาในปี 1971 เซิร์ตเซอร์และสโตน³ (Shertzer and Stone) ได้รายงานลักษณะที่ผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวควรมี ซึ่งสมาคมที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับกการแนะแนวในสหรัฐอเมริกา ได้เสนอไว้ดังต่อไปนี้

¹ Ralph E. Jensen, "Student Feeling About Counseling Help," Personnel and Guidance Journal 33(May, 1955) : 498-503.

² Dean C. Andrew, and Ray Deverl Willy, Administration and Organization of the Guidance Program (New York : Harper & Brother, 1958) p.136.

³ Bruce Shertzer, and Shelly C. Stone, Fundamentals of Guidance, 2d. ed. (Boston : Houghton Mifflin Company, 1971), pp.142-143.

1. The National Vocational Guidance Association เสนอว่า ผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวควรมีลักษณะสนใจบุคคลอื่น มีความอดทน มีความรู้สึกไวต่อทัศนคติและปฏิกิริยาโต้ตอบของคนอื่น มีอารมณ์มั่นคง ยึดถือความจริง เป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้

2. The Association for Counselor Education and Supervision
เสนอว่า ผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวควรมีลักษณะเป็นผู้ที่เชื่อถือในความเป็นตัวของตัวเองของบุคคลอื่น ยอมรับค่าความเป็นคนของบุคคลอื่น มีความกระตือรือร้นกระตือรือร้น มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง เป็นคนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพเกี่ยวกับการแนะแนว

ฟูลเลอร์ และเบอร์นาร์ด (Fuller and Bernard, 1968) ได้กล่าวถึงลักษณะที่เป็นที่ต้องการสำหรับบุคคลที่จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาไว้ว่า ควรมีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีความสามารถในการคนคว้าวิจารณ์ มีอารมณ์ขัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และยอมรับในสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้¹ คล้าย ๆ กับคำรายงานของแฮมรินและพอลสัน (Hamrin and Paulson) ในการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะซึ่งจะช่วยให้การให้คำปรึกษาแนะแนวมีประสิทธิภาพขึ้น ตามทัศนะของผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวจำนวน 91 คน ลักษณะเหล่านั้นได้แก่ มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีไมตรีจิต มีอารมณ์ขัน มีความมั่นคง อดทน จริงใจ รู้จักผ่อนปรน มีความยุติธรรม เรียบร้อย ใจเย็น ใจกว้าง มีความเมตตากรุณา และมีคุณหินิ² ซึ่งไปสอดคล้องกับข้อสรุปของโจน (Jones, 1951) ที่ได้จากการนำลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่ประสบความสำเร็จมาวิเคราะห์ โจน (Jones) สรุปว่า ผู้ให้คำปรึกษาควรมีลักษณะดังนี้

มีความจริงใจ

บุคลิกดี

มีอุปนิสัยดีและมีปรัชญาที่เหมาะสม

¹ Danial W. Fuller, and Harold W. Bernard, Counseling : Content and Process (Chicago : Science Research Associate, 1968), pp.161-167.

² Shertzer and Stone, Fundamentals of Guidance, p.142.

สุขภาพดี
 มีความมั่นคงทางอารมณ์
 สามารถที่จะเข้าถึงปัญหา
 มีโมตรีจิต
 มีความสามารถที่จะเข้ากับคนอื่นได้
 เห็นอกเห็นใจและเข้าใจในบุคคลอื่น
 มีวัฒนธรรมทางสังคม
 มีความรู้และความสนใจอย่างกว้างขวาง
 มีความเป็นผู้นำ
 มีทัศนคติที่ค้ำคอวิชาชีพ และสนใจในวิชาแนะแนว¹

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะของบุคคลที่แก้ปัญหายุ่งยากของการปรึกษาเมื่อเวลามีปัญหา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้คือ

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2522 ในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร และเป็นโรงเรียนสหศึกษา ที่มีบริการแนะแนว 2 แห่ง ซึ่งได้แก่โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 159 คน เป็นชาย 92 คน หญิง 67 คน และโรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม จำนวน 146 คน เป็นชาย 71 คน หญิง 75 คน รวมทั้งสิ้น 305 คน

¹ Arther J. Jone, Principles of Guidance (New York : McGraw-Hill, 1951), p.559.

2. ลักษณะของบุคคลที่นำมาใช้ในการสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ได้มาจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 58 คน จากโรงเรียนวิมุตยารามพิทยากร และโรงเรียนประถมทวีธาภิเศก

3. ลักษณะปัญหาที่ใช้ในการสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ได้มาจากการพิจารณาคำตอบซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 58 คน จากโรงเรียนวิมุตยารามพิทยากร และโรงเรียนประถมทวีธาภิเศก โดยการพิจารณาของคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยนิสิตปริญญาโท ปีที่ 2 สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เคยผ่านประสบการณ์การฝึกงานแนะแนวในโรงเรียนมาแล้ว เป็นจำนวน 9 ท่าน และที่ใช้จำนวน 9 ท่านนี้เห็นว่ามีความสะดวกในการจะตั้งเป็นกรรมการชั้นพิจารณา

ความจำกัดของการวิจัย

1. ลักษณะของบุคคลที่นำมาใช้ในการสร้างแบบสอบถาม ได้เลือกเฉพาะลักษณะที่มีความดีสูง เห็นมัชฌิมาขึ้นไปทั้งหมดในแบบสอบถามของนักเรียนเท่านั้น

2. ลักษณะปัญหาที่นำมาใช้ในการสร้างแบบสอบถาม ได้เลือกเฉพาะที่มีความดีสูงเป็น 6 อันดับแรก จากการพิจารณาของคณะกรรมการ 9 ท่านเท่านั้น

3. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะเด็กวัยรุ่นที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนรัฐบาล ประเภทสหศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น และโรงเรียนที่ใหม่ 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี และโรงเรียนสุวพรรณรามวิทยาคม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะ (Characteristic) หมายถึง คุณภาพหรือคุณสมบัติที่สังเกตเห็นได้ชัดในตัวบุคคล ซึ่งอาจจะทำให้เห็นถึงความแตกต่างของบุคคลนั้นกับบุคคลอื่น เช่น รูปร่าง หนาคา พฤติกรรม การแสดงออก บทบาท และหมายรวมถึงคุณธรรม จรรยา และบุคลิกภาพด้วย

2. ปัญหา (Problem) หมายถึง อุปสรรคที่ขัดขวางมิให้กระทำในสิ่งที่ต้องการจะทำ รวมถึงความรู้สึกอึดอัด คับข้องใจ ทุกข์ใจ กังวลใจ ลังเลใจ และเศร้าใจ

3. เด็กวัยรุ่น (Adolescents) หมายถึงเด็กไทยที่มีอายุระหว่าง 15 - 19 ปี และกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2522
4. ที่ปรึกษา (Consultant) หมายถึงบุคคลที่เด็กวัยรุ่นปรารถนาจะพบปะสนทนาด้วย เพื่อขอความคิดเห็น หรือคำแนะนำ
5. ตัวแปร (Variable) หมายถึงขอรายการ (item) ลักษณะของบุคคลในแบบสอบถาม
6. ตัวประกอบ (Factor) หมายถึงมิติของโครงสร้างลักษณะบุคคลที่เด็กวัยรุ่นต้องการจะปรึกษาซึ่งได้รับการบรรยายด้วยกลุ่มของตัวแปรที่มีค่านำหนักสูงบนตัวประกอบนั้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยคิดว่าผลการวิจัยเรื่องนี้มีประโยชน์ในแง่ต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยจะช่วยให้คา มารคา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องในวงการศึกษาเข้าใจความต้องการของเด็กวัยรุ่นได้มากขึ้น และอาจใช้คุณลักษณะที่ไ้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น
2. เป็นประโยชน์ต่อสถาบันที่มีหน้าที่ผลิตนักเรียน เพราะเมื่อได้ทราบถึงลักษณะบุคคลที่วัยรุ่นต้องการขอคำปรึกษาแล้ว อาจนำคุณลักษณะที่ไ้มาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก ฝึกฝน อบรมบุคคลที่จะมาทำหน้าที่แนะแนว หรือเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการแนะแนว
3. ใช้เป็นแนวทางในการจัดวางตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ผู้แนะแนวในโรงเรียน ทำให้โครงการแนะแนวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น